

TÉLI BÉRLET IV/2 | 2019. január 26. szombat 17.00

Horváth Gábor

CAMILLE SAINT-SAËNS • Herkules ifjúsága – szimfonikus költemény

BARTÓK BÉLA • III. zongoraverseny
közreműködik: KANEKO MIYUJI

SZERGEJ PROKOFJEV • Rómeó és Júlia – részletek

Vezényel: HORVÁTH GÁBOR

Kaneko Miyuji

Jegyek válthatók:

- Zuglói Szent István Zeneházban (1145 Bp. Columbus utca 11.),
Pénztári nyitva tartás: hétköznap 16.00–20.00
- a Pesti Vigadóban (1051 Budapest, Vigadó tér 2.)
- valamint az ismert jegyirodákban
- zugloifilharmonia.jegy.hu

Jegyárak: 2.100 Ft, 2.900 Ft, 4.200 Ft

Szent István Király
Zenei Alapítvány

Camille Saint-Saëns: Herkules ifjúsága

„1879. március havában Saint-Saëns hangversenyzett Budapesten. Durand párizsi zenei kiadó társaságában érkezett. A hangversenyt a Filharmóniai Társaság rendezte. A zenekar Erkel Sándor vezényletével Saint-Saëns negyedik számú zongoraversenyét adta elő, azután a francia művész dirigálta Hercules ifjúsága c. művét, majd mint magánelőadó saját szerzeményű mazurkáját és a Haláltáncot játszotta. Ez utóbbi darabja aratta a legnagyobb sikert, meg kellett ismételnie. A Fővárosi Lapok így mutatja be őt olvasóinak: „Középtermű, szikár alak, túl a negyvenen... római orr, fekete bajusz és rövid, ritkás szakáll, mosolygás közben is komoly arc, külső hatásokat éppen nem kereső megjelenés és olyan fekete frakk, mely nem éppen az utolsó divatra vall.”

(Részlet egy korabeli sajtóhírből)

Camille Saint-Saëns (1835–1921) romantikus francia zeneszerző, karmester, zongora- és orgonaművész korának elismertebb és megbecsültebb muzsikusa volt, mint mestere, *Liszt Ferenc*, de kiérdemelte nagy kortársai, így *Berlioz* vagy *Rossini* elismerését is. A *Francia Becsületrend* lovagja – aki nagy társadalmi és művészi tekintélynek örvendett – éppoly szenvedélyes lepkegyűjtő hírében állt, mint *Bartók Béla* a rovargyűjtés területén.

Saint-Saëns, aki tanulmányait a párizsi *Conservatoire*-ban végezte, rendkívül termékeny zeneszerző volt. Érdekes, hogy premierjei Franciaországban rendre hatalmas bukást hoztak, s Németországban előbb elismerték darabjait, mint saját hazájában. Világhírét szimfonikus költeményeivel alapozta meg.

Négy szimfonikus költeményt alkotott – *Omphale rokkája*, *Phaëton*, **Herkules ifjúsága** és a legnépszerűbb, a *Haláltánc* – melyek közül a mai hangversenyen a Herkules ifjúsága hangzik el.

A szimfonikus költemény jellegzetes programzenei műfaj volt a 19. században. A többnyire egy tételes (vagy egybekomponált) zenekarra írt szabad formájú kompozíció általában irodalmi alkotásból vagy egyéb képzőművészeti ihletből vette programját. Legnagyobb mestere Liszt Ferenc volt, aki tucatnyi művet komponált e műfajban.

A Herkules ifjúsága témája a görög mitológiából származik. A már ifjúként is nagy erejű, kötelességtudó és bölcs Hercules, görög nevén Héraklész Kitharion hegyén bolyongva választúra téved.

Jobbra vagy balra menjen? Egyik oldalról az erény,

másikról a bűn nemtője hívogatja. Az első küzdelmet, fáradságot, de dicsőséget ígért, a másik élvezeteket. De hősünk olyan férfiú, aki a nimfák lágy hívásának és a buja bacchánsnők erőteljes csábításának is ellen tud állni, hirdette a férfierény győzelmét a gyönyörök felett: nem habozik, hanem szilárd léptekkel elindul az erény útján.

„...Rövid zenekari hangfestmény, meglepő, éles és biztos jellemzéssel, villámszerű gyűjtő hatással. Nem költői képek sora, melyek gátolják a zene szabad mozgását és fejlődését, hanem egy jellemzetes hangkép, mely nemcsak költőileg, hanem zeneileg is bír értelemmel.

...Egyszerű költői tárgy, Hercules a maga világos tisztaságában, minden ábrándos filozofiai reflexiók és rejtett, átvitt értelmű költői tanulságok nélkül, melyek Liszt hasonnemű műveit oly rossz hírbe hozták.

”

(Budapesti Szemle, 1880)

Bartók Béla: III. zongoraverseny

„Szeretnék Anyu számára egy zongorakoncertet írni, ez a terv már régóta a levegőben lóg. Ha ő ezt 3-4 helyen eljátszhatná, akkor ez már annyi pénzt jelentene, mint az az egyik elhárított megrendelés.” – írta Péter fiának Bartók.

Bartók Béla (1881–1945) magyar zeneszerző, zongoraművész, népzene kutató, a 20. század egyik legjelentősebb komponistája 1945 nyarán – kora őszén alkotta meg **III. zongoraversenyét**, melyet feleségének, *Pásztory Ditta* zongoraművésznőnek szánt. Az ekkor már évek óta önkéntes amerikai száműzetésben élő zeneszerző *Saranac Lake* üdülőhelyen nagy kedvvel dolgozott a meglepetésnek szánt darab kéziratán. A mű – mely olyannyira különbözik addigi műveinek hangvételeitől – gyorsan készült, hisz a nagybeteg Bartók jobban volt, úgy érezte, kigyógyult a leukémiából. Lekottázta a madarak csicsergését, hogy beépítse a zongoraverseny dallamai közé, sőt, új megbízást, egy brácsaverseny megkomponálását is tervbe vett.

Az érdekes zenei idézetekben is bővelkedő zongoraverseny első tételének *Richard Wagnert* idéző „erdősongás”-zeneje verbunkos-szerű zongoradalammal folytatódik. A tétel közben és annak zárásaként is megjelenik egy apró motívum saját, *Cipósütés* című, játékos egyneműkarából: a messzire vetődött embernek a hazai cipő az otthon szimbóluma.

A lassú tétel szintén tartalmaz citátumot: Bartók

Beethoven op. 312-es vonósnégyesére, annak „*Egy felgyógyult szent hálaéneke az istenséghez*” felirattal tételére hivatkozik, s erre a „hálaének”-re utal a tételnek a Bartók-életműben egyedülálló – önéletrajzi utalású – tempójelzése is: *Adagio religioso* (igen lassan, áhitattal).

Bartók nemcsak a motívumot veszi át Beethovenról, hanem a szerkezetet is: korál-szerű tömböket állít szembe imitatív részekkel. A Beethoven-idezetbe beleszövi Wagner *Parsifaljának* harangmotívumát, az öreg király, *Amfortas* – és a saját – betegségére, szenvedésére és megváltására emlékeztetve ezzel. S ide illeszti be a saranac-i nyaralás emlékeképpen a lejegyzett madárcsicsergés dallamát is.

A befejező tétel egy lendületes rondó, melynek epizódjait – köztük egy fűgát – az üstöb ritmizált ütéseik kötik össze. Vidám hangulatú, optimista kicsengésű, mely a rohamos gyorsasággal bekövetkező tragédiáról mit sem sejt.

Bartók a művet nem tudta befejezni, szeptemberben napról napra romlott az állapota. Betegágán is dolgozott, ám a darab utolsó 17 ütemének letisztázását már – Bartók halála után – *Serly Tibor* magyar származású zeneszerzőnek kellett befejezni.

Az ősbemutatóra 1946. február 8-án került sor. A szólista *Sándor György*, a karmester *Ormándy Jenő* volt. *Pásztory Ditta* még évekig nem vállalkozott a zongoraverseny előadására, túl sok szomorú emléket idézett fel számára...

Allegretto

Adagio religioso

Allegro vivace

Szergej Prokofjev: Rómeó és Júlia

Az 1597-ben megjelent *Rómeó és Júlia* *William Shakespeare* angol drámaíró egyik legismertebb tragédiája. A darab a két ellenséges veronai család, a *Capulet* és a *Montague* gyermekei között szövőődött végzetes szerelem történetéről szól.

A téma számtalan feldolgozásával találkozhatunk úgy az irodalomban (*Charles Dickens*, *Gottfried Keller*), a képzőművészetben (*Elisha Kirkall*, *Axel Olsson*), mint a film (*George Cukor*, *Franco Zeffirelli*, *Baz Luhrmann*) és a zene területén – gondoljunk akár *Bernstein West Side Story*-jára.

A Rómeó és Júlia témára legalább 24 (!) opera íródott, a legkorábbi a német *Benda* alkotása, még 1776-ból (itt ugyan a történet happy end-del zárul, de ezt Bendának elnézték...). A legismertebb adaptáció a francia *Gounod* kottaívein született meg 1867-ben, ezt az operaházak a mai napig repertoárjukon tart-

ják. *Bellini I Capuleti e Montecchi* című zenedrámája (1830) – kissé szabadon kezelte az eredeti történetet. *Berlioz* Rómeó és Júlia című dramatikusan szimfóniáját 1839-ben mutatták be, *Csajkovszkij* balettet és nyitány-fantáziát is komponált a témára.

A könnyedebb kategóriában *Nino Rota* filmzenéje talán a legnépszerűbb, de a veronai szerelmek története meghihette *Duke Ellington* és a *Dire Straits* együttest is.

Az elmúlt két évtized hozott néhány musical-adaptációt, melyek szintén kasszasikert jelentettek a szerzőknek.

Szergej Prokofjev (1891–1953) orosz zeneszerző és zongoraművész 1935–36-ban komponált, de bonyolultsága és egyéb okok miatt többször is visszautasított **Rómeó és Júlia** balettjét 1938-ban mutatták be *Brno*-ban. A darab a kezdeti vegyes fogadtatás és politikai fanyalgás után aztán Prokofjev egyik legsikeresebb és legtöbbet előadott művévé vált.

Prokofjev a darab részleteiből egy zongoraciklust és három zenekari szvitet komponált, melyeket nagyon ritkán adnak elő eredeti összeállításukban.

A szvitekben a balettzene részleteit Prokofjev különböző módokon dolgozta fel: vannak tételek, amelyeknek zenéjét szinte változtatás nélkül vette át, vannak, amelyeket áthangszerelt, és vannak olyanok is, amelyeket több különböző jelenet anyagából szerkesztett egybe. Az egyes tételek karaktere a harsány, időnként egyenesen groteszk hangvételeitől a hatalmas szenvedélyeken át a finom líráig rendkívül széles skálán mozog. Hangszerelése a rá jellemző módon zseniális: a szimfonikus zenekar szokásos vonós és fúvós hangszerei mellett a szvit partitúrája népes ütős-szekciót, zongorát, hárfát, cselesztát, valamint tenor-szaxofont is tartalmaz.

Gyakorlattá vált, hogy a karmesterek maguk válogatják össze a számukra megfelelő tételeket, s ezeket fűzik tetszőleges csokorba. Ma *Horváth Gábor* karmester összeállítása hangzik fel:

Montaguek és Capuletek

Jelenet

Menuet

A gyermek Júlia

Lőrinc barát

Rómeó a kútnál

Reggeli tánc

Rómeó és Júlia – Balkonjelenet

Maszok

Tybald halála

Tánc

Rómeó Júlia sírjánál és Júlia halála

TÉLI BÉRLET IV/3

2019. február 9. szombat 17.00

Medveczky Ádám

Sáfár Orsolya

Schwarcz Balázs

Komlóssy Gábor

GIOACCHINO ROSSINI • A selyemlétra – nyitány

ANTONIO VIVALDI • C-dúr concerto két trombitára és
vonószekarra F. IX No.1

közreműködik: KOMLÓSSY GÁBOR és SCHWARCZ BALÁZS

WOLFGANG AMADEUS MOZART • Bella mia fiamma –
hangversenyária
KV. 528

közreműködik: SÁFÁR ORSOLYA

JOSEPH HAYDN • Esz-dúr szimfónia No. 103

Vezényel: MEDVECZKY ÁDÁM

Jegyek válthatók:

- Zuglói Szent István Zeneházban (1145 Bp. Columbus utca 11.),
Pénztári nyitva tartás: hétköznap 16.00–20.00
- a Pesti Vigadóban (1051 Budapest, Vigadó tér 2.)
- valamint az ismert jegyirodáknban
- zugloifilharmonia.jegy.hu

Jegyárak: 2.100 Ft, 2.900 Ft, 4.200 Ft

Szent István Király
Zenei Alapítvány

